

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Převrat v trestní odpovědnosti právnických osob?

V poslanecké sněmovně momentálně probíhá schvalovací proces, který v případě úspěšného zakončení vyústí v novelu[1] zákona č. [418/2011](#) Sb.[2]., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále také jen „TOPO“). Ta do jisté míry úplně převrátí dosavadně chápané pojetí trestní odpovědnosti právnických osob (dále také jen „PO“), minimálně tím, že ve svém znění počítá s negativním výčtem trestných činů (dále také jen „TČ“), které právnická osoba spáchat nemůže. Dosavadní znění naopak ve svém § 7 obsahovalo taxativní výčet trestných činů, kterých se právnická osoba dopustit může, podobně je tomu například v polské či slovenské úpravě.

Spolu s touto změnou je vcelku logicky spojen i nárůst TČ, které se nově vztahují i na právnické osoby, konkrétně z původních 84 na cca 200, zde ještě záleží, zda se zakomponuje pozměňovací návrh poslance Ondráčka[3] ohledně vynětí trestného činu pomluvy.

Důvodová zpráva, tradičně popisující přínosy novely a její finanční náročnost, tentokrát zabrousila i do statistického přehledu, konkrétně do popisu četnosti uplatňování stávajícího TOPO. Od počátku účinnosti, tedy od 1. ledna 2012 až do konce února 2014, bylo zahájeno trestní stíhání pouze proti 92 právnickým osobám za celkem 122 trestných činů v celkem 73 případech. Často se jednalo o TČ neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby.

Návrh zákona, potažmo důvodová zpráva, poukazuje na to, že četnost stíhání právnických osob je extrémně nízká a ještě více vyniká ve srovnání s fyzickými osobami. Opět nabízí statistické srovnání a tabulku, ze které plyne, že například trestných činů uvedených v Hlavě V. zákona č. [40/2009](#) Sb.[4], trestním zákoníku, bylo v roce 2013 spácháno 229 804, z toho pro TOPO bylo relevantních 18 578, ale PO bylo obviněno pouze 18.

Je to zřejmě i z pohledu na konkrétní porušená ustanovení. Kupříkladu § 209 je všem dobře známý TČ podvodu. Z něj bylo v roce 2013 obviněno 4374 fyzických osob a jedna právnická osoba. Tedy asi není nutné se obávat zhroucení soudů pod návašem nové trestní agendy způsobené nárůstem počtu TČ relevantních pro právnické osoby způsobených předmětnou novelou.

Pojďme se spolu blíže podívat na vyloučené TČ, které by dle nového pojetí právnická osoba nemohla spáchat. Z logiky věci se jedná primárně o ty trestné činy, u nichž nepřichází v úvahu spáchaní daného trestného činu, neboť s ohledem na znění skutkových podstat je právnická osoba z principu nemůže spáchat – je totiž zřejmé, že se daných trestných činů může dopustit pouze osoba fyzická (a to často jen ta, která má určitou zvláštní vlastnost či schopnost) a je u nich vyloučeno i účastenství právnických osob. Sem patří například TČ vraždy novorozeného dítěte matkou, zabití, opilství, opuštění dítěte nebo svěřené osoby či trestný čin nebezpečného pronásledování.

Druhá skupina vyloučených trestných činů má znaky skutkových podstat tak úzce navázané na pachatele, kterým je fyzická osoba, že dle názoru zákonodárce lze jen obtížně konstruovat, ve kterých případech by šlo o jednání v zájmu nebo v rámci činnosti právnické osoby nebo jejím jménem, což tvoří nezbytnou podmínku pro přičtení jednání fyzické osoby osobě právnické. Příkladem je například TČ soulože mezi příbuznými nebo TČ dvojího manželství.

U třetí hlavní skupiny trestných činů, které nebudou postihnuty novým zněním TOPO, se navrhuje vyloučit vybrané trestné činy s konkrétním nebo speciálním subjektem. Dle zákonodárce není vhodné jednání popsané v těchto trestných činech přičítat právnické osobě, protože se jedná o excesy a ne o jednání, které by bylo v zájmu nebo v rámci činnosti právnické osoby, nebo které by bylo činěno jejím jménem. Jde zde například o trestný čin zneužití zastupování státu a mezinárodní organizace či trestný čin vlastizrady.

Pro úplnost jen zmíním, že v novelizovaném ustanovení o účinné lítosti se tato vylučuje u dalších nově vyjmenovaných TČ, například pletich při zadávání veřejné zakázky či veřejné dražbě. V současném znění se institut účinné lítosti neuplatnil u úplatkářství (TČ přijetí úplatku, podplacení a nepřímého úplatkářství), tedy se navrhuje vyloučit tento důvod zániku trestní odpovědnosti i na další korupční trestné činy. Vyloučení z promlčení trestní odpovědnosti a z promlčení výkonu trestu se zde sjednocuje s úpravou pro fyzické osoby obsaženou v ostatních předpisech.

Celkově se domnívám, že se v případě celé novely jedná o další krok vpřed, který opět posune institut trestní odpovědnosti právnických osob z plenek kamsi do batolecích let. Je však nutné, aby byl více využíván, čemuž dosavadní statistické údaje v řádech jednotek a desítek případů bohužel zatím neodpovídají, ale pokud bychom měli předvídat stejný vývoj jako v zemích, kde tato úprava existuje dlouho, tak zůstávám optimistou.

Jan Metelka,
student Právnické fakulty UK

---

[1] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[2] Dostupné [418/2011](#) Sb.

[3] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[4] Dostupné 40/2009 Sb.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se](#)

nařizuje výkon trestu odnětí svobody

- Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice
- Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?
- Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení
- Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?
- Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury
- Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026
- Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS